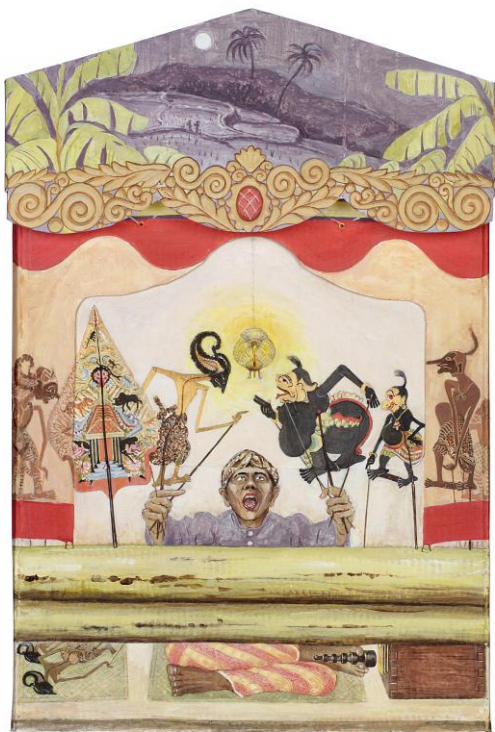

Javaans wayangspel

Wayang kulit is een vorm van *schimmen- en poppenspel*. De veelkleurige, platte en leren figuren worden door de *dalang*, de schimmen- en poppenspeler, tegen een wit doek bewogen. Tussen hem en het scherm brandt een lamp. Hierdoor ziet het publiek de poppen als schimmen.

Goed en kwaad

De toeschouwers mogen tevens aan de ‘spelerskant’ van het scherm toekijken; zij zien de dalang in levenden lijve, en ook de wayangfiguren. Onder het scherm ligt de stam van een bananenplant. De speler prikt hierin de poppen die niet in actie zijn: links (vanuit de dalang gezien) de kwade partij en rechts de goede. Hij spreekt alle rollen en leidt het *gamelanorkest*.

Arjuna en de clown Semar

De dalang zit met gekruiste benen op de grond. Tussen de tenen van zijn rechtervoet houdt hij een hamertje – *cempala* genaamd – geklemd. Daarmee slaat hij tegen een houten kist, de *kotak wayang*, om het tempo van de muziek aan te geven. De kist is tevens de bewaarplaats van de wayangpoppen.

Op het pastichetheater is de dalang afgebeeld alsof je hem aan de voorkant door het scherm heen kunt zien. Hij hanteert twee poppen: in zijn rechterhand *prins Arjuna*, in de linker diens dienaar *Semar*. Achter hem zijn zonen, *Petruk* en *Nala Gareng*. Semar en zijn nazaten zijn de clowns (*punakawan*) in het spel.

Van zonsondergang tot zonsopgang

Naast Arjuna is een bladvormig rekwisiet (*gunungan*) in de bananenstam geprikt. Dit fungeert aan het begin en eind van de voorstelling als ‘gordijn’, maar wordt ook gebruikt als berg, bos, water, wind of vuur.

Op het bovenstuk van het pastichetheater zijn *sawa*’s (rijstvelden) onder een nachtelijke tropenhemel geschilderd; een toespeling op de duur van het optreden: van zonsondergang tot zonsopgang.